

Agatha Christie

ur. 15 września 1890, Torquay, Devon, Anglia

zm. 12 stycznia 1976, Wallingford, Oxfordshire, Anglia

*„Zawsze, kiedy spotykam kogoś,
kto wynosi się nad innych wiem,
że mam do czynienia z człowiekiem
z kompleksem niższości.”*

Agatha Christie

Pełne nazwisko pisarki: **Dame Agatha Mary Clarissa Christie**. Angielska autorka bardzo popularnych powieści kryminalnych i detekty-wistycznych. Jedna z najpoczytniejszych autorek XX wieku. Jej panięskie nazwisko brzmiało Miller. Edukację pobierała w domu, od swojej matki. Powieści detektywistyczne zaczęła pisać, gdy pracowała jako pielęgniarka podczas II wojny światowej. Począwszy od roku 1926 jej książki nie schodziły z list bestsellerów. Drukowała je w popularnych czasopismach angielskich i amerykańskich. W 1926 zmarła jej matka, a mąż, pułkownik Archibald Christie, zażądał rozwodu.

W wyniku okoliczności, których nigdy nie wyjaśniła i które pozostają tajemnicą do dziś, zniknęła na kilkanaście dni, by zostać odnaleziona w hotelu pod nazwiskiem kobiety, którą jej mąż pragnął poślubić. W roku 1930 wyszła za mąż za archeologa Sir Maxa Mallowana. Kilka miesięcy w roku spędzała razem z nim na ekspedycjach po Iraku i Syrii. Zmarła w wieku 85 lat.

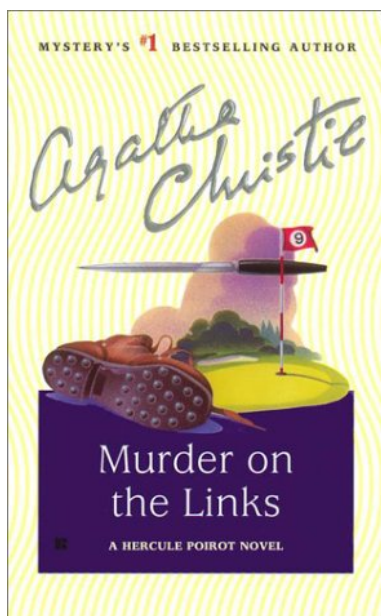
Jej utwory charakteryzują się precyzją i logiką intrygi, niezwykle zręczną kompozycją, psychologiczną motywacją przestępcy oraz wprowadzeniem elementów satyryczno-humorystycznych. Stworzyła słynne postacie bohaterów, mistrzów rozwiązywania zagadek kryminalnych, detektywa Herculesa Poirot i uroczej starszej damy, Miss Marple. Panna Marpe to szacowna Angielka obdarzona talentem nieustraszonego detektywa, skrywanym pod pozorami naiwności. Z kolei Poirot to nieduży belgijski detektyw, elegancki, drobiazgowy, pretensjonalny i nieznośnie pyszałkowany.

Opisywała afery kryminalne, ukazując ich rygorystyczne logiczne mechanizmy. Sposób rozwijania się intrygi został doprowadzony do perfekcji, a dokonywane analizy są bezbłędne. Poirot przypomina Sherlocka Holmesa, tyle że pozbawionego wszelkiego romantyzmu. Czytelnika zaprasza się do prowadzenia śledztwa, rozsypywania wątków i odnalezienie pośród podejrzanych winnego. W odróżnieniu od Conan Doyle'a stroniła od elementów horroru, tworząc rodzaj staromodnych intryg salonowych. Jej powieści stanowią wzorcowy przykład tzw. „powieści do pociągu”, lekkiej i zręcznej lektury bez większych ambicji artystycznych, pogardzanej przez krytykę, lecz popularnej wśród czytelników.

Jest autorką 68 powieści kryminalnych (w tym 32 o Poirot i 11 o Marpe), 19 sztuk teatralnych i 6 książek podpisanych pseudonimem Mary Westmacott. Jej książki sprzedano w ilości 100 milionów egzemplarzy. Ponoć tylko Biblia i dzieła Szekspira osiągnęły większe nakłady. Jej książki tłumaczono na ok. 100 języków świata, adaptowano dla teatru i filmu.

Murder on the Links – 1923

Morderstwo na polu golfowym

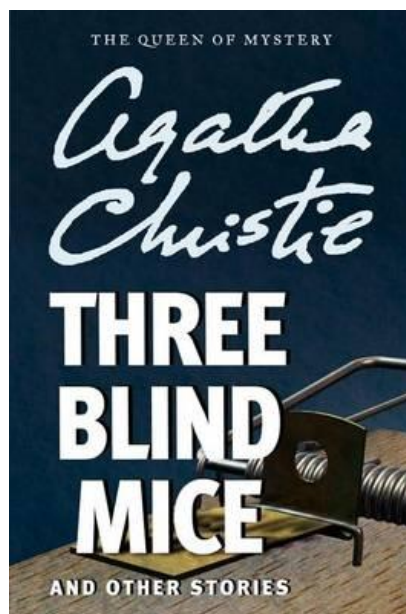
Jest to trzecia powieść detektywistyczna Agaty Christie. W tej książce, Poirot otrzymuje telegram od milionera Paula Renault, którego autor prosi o przybycie do posiadłości we Francji. Kiedy Poirot przyjeżdża, okazuje się, że Renault nie żyje, został zasztyletowany i jego ciało leży na polu golfowym. Żona pana Renault twierdzi, że był porwany przez tajemniczych Chilijczyków. W książce tej Artur Hastings spotyka swoją przyszłą żonę, Dulcie Duveen.

Po wielu zaskakujących zwrotach akcji, okazuje się, że morderczynią jest młoda Marthe Daubreuil, dziewczyna z sąsiedztwa, zakochana w synu państwa Renault. Okoliczności ułożyły się na jej korzyść – Paul Renault znaleziony został przy własnoręcznie wykopanym grobie, ponieważ... tak naprawdę wraz z żoną chcieli upozorować jego śmierć z powodu konfliktu z prawem. Nie przewidzieli jednak, że pan Renault podczas próby ucieczki faktycznie zostanie zamordowany. Marthe liczyła bowiem na szybkie poślubienie młodego Jacka Renault, który już wtedy byłby bogatym dziedzicem majątku ojca.

Po wpadnięciu na trop morderczyni, Hercules Poirot postanawia przygotować zasadzkę - prowokację do następnej zbrodni, tym razem na pani Renault. Panna Daubreuil rzeczywiście atakuje. Podczas akcji zatrzymania zbrodniarki dochodzi do szamotaniny między nią, a Dulcie Duveen, przyjaciółką Arthura Hastingsa. Marthe Daubreuil przypadkiem uderza głową o marmurowy gzyms kominka i ginie na miejscu.

Three Blind Mice – 1925

Pułapka na myszy

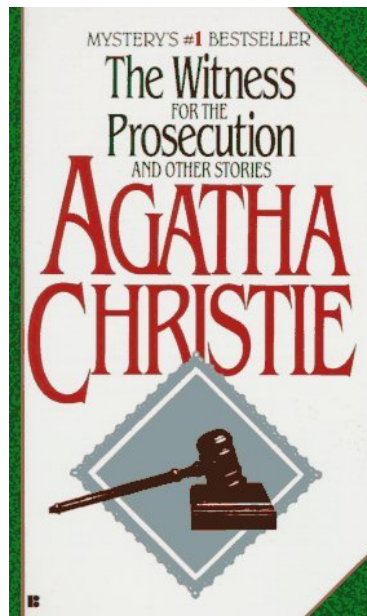

Zbiór popularnych opowiadań kryminalnych pisarki. Tytułowe, najdłuższe opowiadanie nawiązuje do znanej angielskiej rymowanki o makabrycznej treści. Oto młode małżeństwo, Molly i Giles Davis, w odziedziczonym starym domu na ustroniu zakłada pensjonat, przybywają właśnie pierwsi goście, nic nie zapowiada grozy. Docierają gazety, w których można przeczytać o morderstwach dokonanych w Londynie na niejkiej pani Lyon i o tym, że Scotland Yard na podstawie poszlak zamierza poszukiwać mordercy właśnie w pensjonacie państwa Davis. Wkrótce w pensjonacie zjawia się sierżant Trotter. Ogłasza, że grasuje pewien maniak, były wojskowy, który mści się za domniemane krzywdy, doznane w dzieciństwie. Zaczynają dziać się rzeczy dziwne: psuje się telefon, a sierżant zapowiada, że ktoś spośród obecnych znajduje się w śmiertelnym niebezpieczeństwie.

Wkrótce zostaje uduszona pani Boyle, na pensjonariuszy pada strach. Nawet małżonkowie Davis zaczynają podejrzewać się wzajemnie. Tymczasem sierżant podejmuje pewien eksperyment. Z pomocą wszystkich obecnych pragnie odtworzyć dokładny przebieg wydarzeń sprzed uduszenia pani Boyle. Ale, jak się okazuje, to on jest poszukiwanym, cierpiącym na zaburzenia psychiczne sprawcą morderstw. I to on właśnie, pragnie pomścić śmierć swego młodszego brata. Wymierza sprawiedliwość tym, którzy swego czasu nie udzielili dziecku pomocy.

Kolejną ofiarą ma stać się Molly, wprowadzie nie związana bezpośrednio ze sprawą, bo jest jedynie siostrą nauczycielki, którą Trotter uważa za współwinną śmierci brata, ale mordercy to wystarcza. W ostatniej chwili Molly zostaje uratowana przez inspektora Tannera, prawdziwego wysłannika Scotland Yardu, cały czas czuwającego nad biegiem wydarzeń.

Witness for the Prosecution – 1925 Świadek oskarżenia

Opowiadanie, następnie przerobione przez samą pisarkę na klasyczną, popularną do dzisiaj i lubianą sztukę teatralną. To tradycyjny dramat sądowy, rozwijający się długo zgodnie z oczekiwaniami widzów, by pod koniec wykonać zaskakującą woltę. I konia z rzędem temu, komu udałoby się ją przewidzieć. Szczwany adwokat Wilfred Robarts podejmuje się obrony Leonarda Vole, oskarżonego o zamordowanie Emily French, bogatej, starszej kobiety, która miała go uczynić głównym spadkobiercą jej majątku. Wszystkie dowody wskazują na Leonarda jako sprawcę zbrodni, lecz jego żona Christine, ekscentryczna cudzoziemka, szaleńczo zakochana w swym mężu, dostarcza mu alibi.

Zostaje wówczas udowodnione, że Christine była już zamężna w momencie, kiedy wychodziła za Leonarda i w dniu rozprawy kobieta niespodziewanie zmienia zeznania. Wyznaje, że to Leonard zabił panią French. Pod koniec wszystkie postacie sztuki okazują się zupełnie innymi osobami niż się wydawali. Rola Christine wymaga od aktorki dużych umiejętności transformacji.

Gdy sztukę przerobiono na udany film hollywoodzki, w reżyserii Billy Wildera, pod koniec jego projekcji pojawiał się komunikat: „Dyrekcja tego kina sugeruje, by ku większej niespodziance tych, którzy jeszcze nie widzieli filmu, nie zdradzać nikomu tajemnicy zakończenia Świadka Oskarżenia”. Reżyser trzymał sekret zakończenia także przed obsadą - aktorzy dostali ostatnie dziesięć stron scenariusza dopiero wtedy, kiedy przyszedł czas nakręcenia tych scen.

Murder on the Orient Express – 1934

Morderstwo w Orient Expressie

Hercules Poirot wraca z Azji, gdzie właśnie rozwiązał pewną zawiłą sprawę kryminalną. Podróż powrotną do Europy planuje odbyć słynnym pociągiem Orient Express. Podczas podróży do Poirota zwraca się pewien mało sympatyczny amerykański milioner, Samuel Ratchett. Twierdzi on, że od pewnego czasu dostaje dziwne listy z pogrózkami i prosi Belga o wykrycie ich autora.

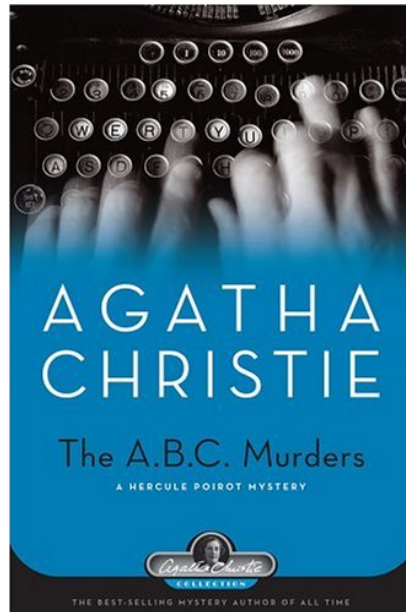
Następnego ranka Ratchett zostaje znaleziony zasztyletowany w swoim przedziale. Jego ciało zostało niemalże zmasakrowane, ponieważ wygląda na to, że morderca, kimkolwiek był, działał w furii. Krąg podejrzanych udaje się zamknąć do dwunastu osób – pasażerów wagonu.

Hercules Poirot rozpoczyna śledztwo. Do pomocy obiera sobie pana Bouca oraz obecnego wśród pasażerów sąsiedniego wagonu greckiego lekarza, doktora Constantine'a. Przesłuchania podejrzanych odbywają się w pociągu, ponieważ wszyscy pasażerowie są w nim uwięzieni przez żywioł.

Po wnikliwym śledztwie okazuje się, że trudno wyłonić choć jednego realnego podejrzanego, ponieważ wszyscy mają murowane alibi. We wszystkich dwunastu przypadkach znajduje się ktoś, kto zeznawał, że w chwili zbrodni widział daną osobę w zupełnie innym miejscu. Czy to możliwe, żeby tu w Orient Expressie znalazł się ktoś, kto rozpoznał Casettię i chciał pomścić tragedię Armstrongów?

Książka jest znana ze swojego zaskakującego zakończenia. Winni zbrodni są... wszyscy pasażerowie, oprócz hrabiny Adrenyi, która paradoksalnie miała najwięcej powodów do zamordowania Ratchetta. Okazuje się, że każdy z nich jest w jakiś sposób spokrewniony lub zaprzyjaźniony z rodziną Armstrongów. Motywem zbrodni była zemsta na okrutnym porywaczu.

The ABC Murders – 1936 A.B.C.

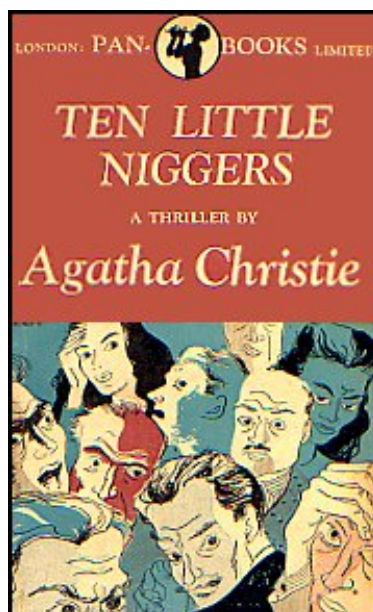
W „A.B.C.” Herkules Poirot musi położyć kres serii okrutnych morderstw dokonywanych alfabetycznie na terenie całej Anglii. Przy ofierze morderca zostawia zawsze rozkład jazdy pociągów, który ze względu na alfabetyczne ułożenie stacji nazywany jest „A.B.C.” Przed każdą zbrodnią morderca przysyła detektywowi kpiący list ze wskazówkami, mogącymi służyć do jego wytropienia. Poirot podejmuje wyzwanie. Dochodzi kolejno do czterech alfabetycznych zbrodni.

Gdy domniemany sprawca zbrodni zostaje aresztowany, Poirot spotyka się z nim. Odkrywa, że tak naprawdę jego celem musiało być jedno konkretne morderstwo, pozostałe zaś służyły jedynie do zachowania pozorów alfabetycznej gry. To naprowadza Poirota na trop Franklina Clarke’a, brata Cecila Clarke’a – ofiary spod litery C.

Chciał on usunąć swojego brata, który chciał – mimo dość zaawansowanego wieku – ożenić się, co oznaczałoby, że jego fortuna po jego śmierci zostanie odziedziczona przez żonę i ewentualnych potomków, nie przez brata. Morderca liczył na to, że jeśli wszystkie zbrodnie przypisze się działaniu szaleńca, najbliższe otoczenie ofiar będzie wolne od podejrzeń. Wybrał nawet kozła ofiarnego – rozchwianego emocjonalnie człowieka o nazwisku Aleksander Bonaparte Cust.

Clarke wysyłał go w miejsca kolejno popełnianych przez siebie zbrodni, by po jakimś czasie policja wpadła na jego trop i powiesiła niewinnego człowieka tylko ze względu na jego chorobę psychiczną oraz odpowiednie nazwisko (inicjały A.B.C.). Kiedy Poirot publicznie wyjawia prawdę, Franklin sięga po pistolet, przykłada go sobie do głowy i naciska spust. Jednak przewidujący detektyw wynajął kieszonkowca, który wcześniej ukradkiem opróżnił magazynek, by bezwzględny morderca nie zaznał śmierci w tak łatwy sposób, lecz został sądownie skazany na szubienicę.

Ten Little Niggers – 1939 Dziesięciu murzynków

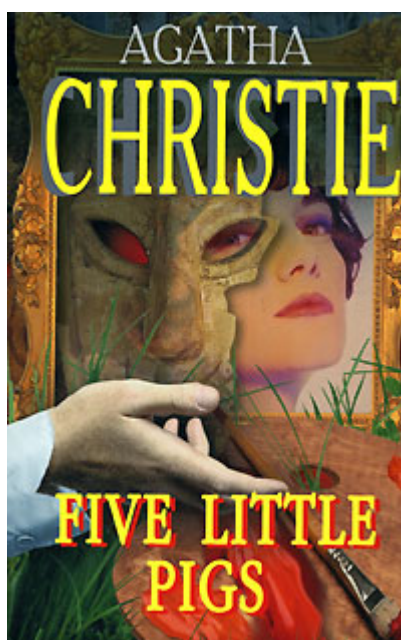
Najlepsza chyba powieść Agathy Christie, oparta na niezwykle fascynującym pomysłem fabularnym. Do odciętej od świata wyspy przybywa dziesięć osób na zaproszenie tajemniczego gospodarza, który jednak się nie zjawia. Zamiast tego kolejni goście giną w sposób dokładnie opisany przez makabryczną, dziecięcą wyliczankę, nawiasem mówiąc znakomicie napisaną.

Najlepszy jest koniec, bowiem wszyscy goście zostają zgładzeni i czytelnik zostaje przez moment postawiony przed obliczem niemożliwej do rozwikłania zagadki. W myśl zasad literatury komercyjnej autorka spieszy jednak po chwili z fachowym wyjaśnieniem. Niestety powieść nie jest tak dobrze napisana jak „Morderstwo w Orient Expresie”.

Pisarka wyraźnie nie podołała trudom związanym z ukazaniem narastającego psychologicznego studium przerażenia, zwłaszcza, że całość bardziej przypomina nastrojowy horror niż kryminał (brak jest tropów wiodących do rozwiązania zagadki). Zachowanie bohaterów jest chwilami sztuczne i niewiarygodne, zadziwia łatwość z jaką przechodzą do porządku dziennego nad kolejnymi morderstwami. Ogólny pomysł jest jednak tak porywający, że w znacznym stopniu rekompensuje wady techniczne i utrzymuje napięcie.

Five Little Pigs – 1942 Pięć małych świnek

Do Herculesa Poirot zgłasza się energiczna młoda dziewczyna, Karla Lemarchant. Przedstawia mu ona historię swojej matki, Caroline Crale, która przed szesnastu laty została skazana za otrucie swojego męża, słynnego artysty. Karla jest głęboko przekonana o niewinności matki i prosi, by Poirot pomógł pośmiertnie oczyścić ją z zarzutów.

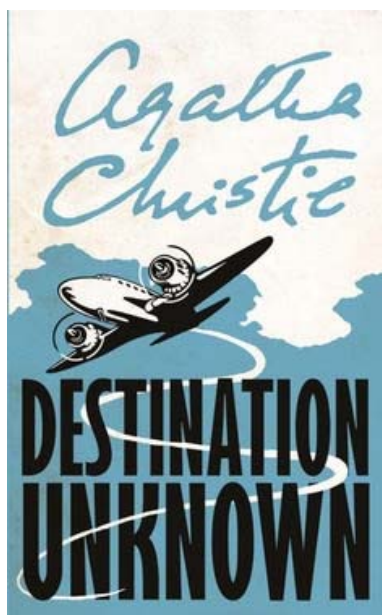
Hercules już na początku dostrzega, że sprawa nie będzie prosta. Po rozmowach z kolejnymi prawnikami okazuje się, że wina Caroline była niemal pewna – kobieta rzekomo otruła męża poprzez dodanie mu do szklanki z piwem cykuty, ponieważ jej cierpliwość miały wyczerpać jego liczne romanse. Na dodatek, Amyas Crale zaczął mówić o chęci rozwodu z żoną i odejścia do innej kobiety.

Chociaż wina Caroline wydaje się oczywista, Poirot uparcie wierzy w przeczucia Karli. Postanawia więc odtworzyć scenę zbrodni sprzed lat, by odnaleźć lukę w planie mordercy. W tym celu odnajduje wszystkich obecnych tragicznego dnia w domu Crale'ów i prosi ich o jak najdokładniejsze spisanie wspomnień z tamtego okresu. Detektyw wierzy, że jedna z tych pięciu osób jest zabójcą i odnajdzie go za pomocą analizy niezgodności w notatkach...

Tak naprawdę Amyas i Caroline Crale'owie kochali się wzajemnie cały czas i oboje mieli tego świadomość. Elsa Greer była jedynie modelką Amasa. W dniu morderstwa rozmawiał o tym z żoną i pechowo tę właśnie rozmowę podsłuchiwała Elsa, która w złości dodała cykutę do piwa Crale'a. Caroline Crale w sądzie pogrążyło to, że próbowała zacierać ślady zbrodni, lecz ona robiła to, ponieważ do końca trwała w błędnym przekonaniu o winie swojej siostry, Angeli. Poirot swoim zwyczajem ujawnia prawdę zbierając w jednym miejscu wszystkich uczestników dramatu. Morderczynie prosi zszokowane towarzystwo o pozostawienie ją z detektywem sam na sam, po czym przyznaje mu się do winy. Elsa Greer unika jednak kary ze względu na przedawnienie sprawy oraz znikomość dowodów.

Destination Unknown – 1955

Podróż w nieznane

Po śmierci dziecka i rozstaniu z mężem, Hilary Craven nie ma już ochoty dłużej żyć. Kupuje w aptece silny lek, po czym wraca do wynajętego hotelowego pokoju i kładzie się na łóżku z zamiarem połykania tabletek, jedna po drugiej. W ostatniej chwili jednak do pokoju wbiega śledzący Hilary od dłuższego czasu mężczyzna i powstrzymuje ją. Wbrew pozorom, nie zależy mu na życiu kobiety, ale na przedstawieniu jej innej propozycji zakończenia życia.

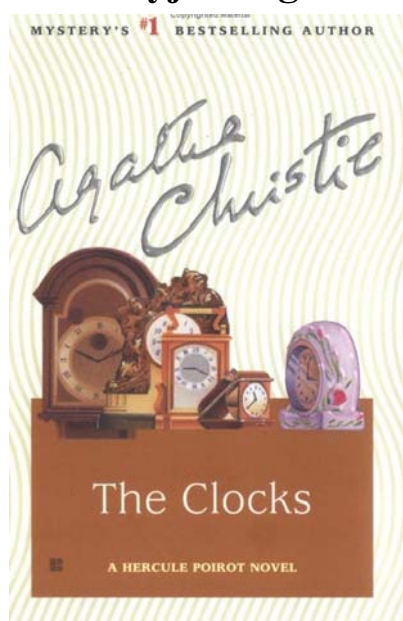
Nieznajomy okazuje się być detektywem o nazwisku Jessop, który współpracuje z rządem brytyjskim. Opowiada Hilary o nurtującej aferze, z którą właśnie się zмага. Od pewnego czasu, na terenie całego kraju dochodzi do tajemniczych zaginięć młodych i obiecujących naukowców. Podejrzewa się, że obce mocarstwo próbuje wykraść Anglii obiecujące umysły, by urosnąć przez to w siłę.

Jako ostatni zaginął młody naukowiec o nazwisku Betterton. Podejrzewa się, że jego żona, Olivia, wie o całej sprawie więcej, niż zdecydowała się powiedzieć śledczym. Kobieta ma świadomość tego, gdzie znajduje się jej mąż i próbuje udać się w jego ślady, lecz samolot, którym leci ulega katastrofie i pani Betterton umiera po przewiezieniu do szpitala. Jessop chce wykorzystać nadarżającą się okazję i podstawić w miejsce pani Betterton dublerkę. Do tej roli nadaje się ładząco podobna do zmarłej Olivii, Hilary.

Panna Craven nie zastanawiając się długo, przyjmuje propozycję wyjazdu do Casablanki. Wyprawa zapowiada się bardzo niebezpiecznie i Jessop wprost informuje ją, że ma bardzo małe szanse na przeżycie. Hilary nie jest jednak tym zrażona, ponieważ i tak miała zamiar popełnić samobójstwo.

The clocks – 1963

Przyjdź i zgiń

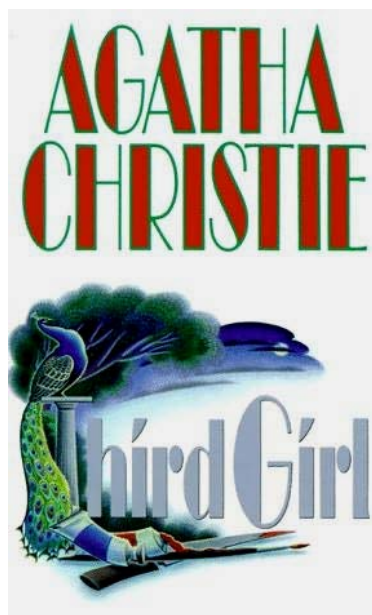

Rzecz dzieje się na początku lat sześćdziesiątych w Anglii. Do Biura Stenografii i Maszynopisania Cavendish trafia nietypowe zlecenie. Panna Millicent Pebmarsh – samotna, niewidoma dama prosi o przysłanie stenotypistki, koniecznie Sheili Webb. Pozostawia też instrukcje dla dziewczyny, w razie gdyby w domu nie było nikogo. Sheila postępując według nich odkrywa zwłoki starszego mężczyzny. Po wszczęciu śledztwa wychodzi na jaw, że w rzeczywistości to nie panna Pebmarsh zadzwoniła do biura i nie ma pojęcia, skąd ciało wzięło się w jej domu. Nie udaje się też ustalić tożsamości ofiary.

Dodatkową zagadkę stanowią zegary, które stanęły o tej samej godzinie. Sprawa wydaje się być niezwykle tajemnicza, są nowe ofiary. W końcu młody policjant Colin Lamb postanawia zaangażować w sprawę Herkulesa Poirot. Wysuwa on przypuszczenie, że w rzeczywistości zbrodnia musi być bardzo prosta, wystarczy tylko więcej uwagi poświęcić sąsiadom panny Pebmarsh.

Mordercami okazują się być panna Martindale i państwo Bland (okazało się, że panna Martindale jest siostrą pani Bland). Wszystko zaczęło się od pierwszego małżeństwa pana Blanda. Gdy jego pierwsza żona umarła, ożenił się powtórnie. Pewnego dnia przyszedł list z wiadomością, że pani Bland odziedziczyła spadek po krewnym. Wszystko byłoby dobrze gdyby nie to, że druga pani Bland chciała mieć pieniądze należące do pierwszej żony Blanda. Ale prawnik z Kanady, który zajmował się tą sprawą, chciał się zobaczyć z panią Bland i wszystko przedyskutować. Poznaby, że nie jest to „oryginalna” pani Bland i spadek by przepadł. Mordercy widzieli jedno rozwiązanie: prawnik musi umrzeć. Wszystko uknuła panna Martindale. Gdy spotkali się z ofiarą, zabili go a wszystkie poszlaki mogące go zidentyfikować zniszczyli lub wyrzucili. Zginąć musiała też kobieta podająca się za żonę ofiary, pana Rival, gdyż dla morderców była kolejną przeszkodą. Dużą zmyłką była też panna Pebmarsh, która okazała się być agentką. Zegary nie miały większego znaczenia, była to improwizacja kodu do sejfu zaczerpnięta z jednej z książek. Colin poślubia na końcu Sheilę, a pani Bland przyznaje się do wszystkiego.

Third Girl – 1966 Trzecia lokatorka

Do znanego detektywa, Herkulesa Poirota, przychodzi młoda dziewczyna, aby prosić go o radę w sprawie morderstwa, które „prawdopodobnie popełniła”. Szybko jednak rezygnuje z pomocy, twierdząc, że mężczyzna jest za stary. Poirot, zaintrygowany sprawą i dotknięty stwierdzeniem młodej dziewczyny, postanawia odnaleźć ją i wyjaśnić sprawę. Pomaga mu w tym autorka kryminałów, Ariadne Oliver. Dzięki jej pomocy detektyw ustala tożsamość dziewczyny. Jest to Norma Restarick, dalsza znajoma pani Olivier. Okazuje się jednak, że ta uznawana jest przez wszystkich za obłąkaną. Jej ojciec, znany biznesmen – Andrew Restarick postanawia znaleźć jej mieszkanie w Londynie po tym, jak Norma próbowała otruć jego nowo poślubioną żonę. Norma wyprowadza się więc do Londynu, gdzie dzieli mieszkanie z dwiema koleżankami. Tam jednak również dochodzi do tajemniczego zgonu starszej kobiety i wygląda na to, że to panna Restarick maczała w tym palce.

Rzekomy ojciec Normy, Andrew Restarick oraz jego nowa żona są tak naprawdę oszustami. Norma nie orientuje się w sytuacji, ponieważ nie widziała ojca przez wiele lat przed jego powrotem z Afryki Południowej. Oszust postanawia zająć miejsce zmarłego Andrew Restaricka, żeby dysponować jego ogromnym majątkiem w Anglii. Okazuje się jednak, że w Londynie żyje znajoma Restaricka sprzed lat, która na pewno zorientowałaby się w zamianie, która zaszła. Falszywy biznesmen wraz ze swoją współniczką postanawiają zamordować niewygodnego świadka i zrzucić winę na Normę, odurzając ją wcześniej regularnie narkotykami tak, żeby miała opinię szalonej i niezdolnej do kontroli nad własnymi czynami. Okazuje się też, że współniczka „Restaricka” dzięki doskonałej charakteryzacji wcielała się jednocześnie w dwie role - jego nowo poślubionej żony oraz Frances Cary, jednej z koleżanek Normy, z którą dziewczyna dzieli mieszkanie. Wkrótce para morderców postanawia popełnić drugą zbrodnię i winę również zrzucić na Normę, lecz w porę do akcji wkracza Hercules Poirot.